

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim
Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01
Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Kari Tønset Guttvik
Miljøvernnavdeling

Innvalgstelefon
73 19 92 05

Vår dato
09.04.2015
Deres dato
15.01.2015

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2015/554-561
Deres ref.
201000512

Norges vassdrags- og energidirektorat
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Høring - bygging av Svorunden vannkraftverk - Oppdal kommune – Norsk Grønnkraft AS

Fylkesmannen frarår at det gis konsesjon til Svorunda kraftverk på grunn av vesentlig negativ påvirkning på svært viktige landskapsverdier - kulturlandskap og viktig vassdragsnatur

Fylkesmannen viser til brev fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) av 15.01.2015, med søknad fra Norsk Grønnkraft AS om bygging av Svorunden kraftverk i Svorunda, et sidevassdrag til Driva i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag.

Kraftverket vil ha en installert effekt på 3,3 MW og en årlig middelproduksjon på cirka 9,7 GWh. Kraftverket er planlagt med inntak på kote 845 og kraftstasjon på kote 410 ved Rv. 70. Vannveien er omsøkt som en nedgravet rørgate på østsiden av elveløpet med lengde cirka 1450 m. Det planlegges slipp av minstevannføring på 70 l/s i perioden 1.5.-30.9. og 37 l/s i perioden 1.10-30.4. Dette tilsvarer de oppgitte 5-persentilene for vassdraget. Det skal bygges cirka 300 m ny, permanent vei fra Nyhussætra til inntaket og cirka 10-20 meter ny vei fra riksveg 70 til kraftstasjonen.

Sentrale miljøbestemmelser og retningslinjer

Naturmangfoldloven (jf. kgl. res. 19.06.2009) setter nye og strengere krav til beslutninger som berører naturmangfoldet. Det er nedfelt allmenne bestemmelser om bærekraftig bruk i loven, blant annet at;

1. Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet (§6)
2. Beslutninger skal så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon (§8)
3. Føre-var prinsippet (§9)
4. Beslutningen skal vise økosystemtilnærming og samlet belastning (§10).
5. Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§11).
6. Det skal benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vannforskriften (jf. kgl. res. 15.12.2006) skal gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av alle vannforekomster. I vannforskriften er det hjemlet at påvirker (tiltakshaver) er ansvarlig for undersøkelser og tiltak for å oppnå god økologisk tilstand i en vannforekomst. Nye tiltak (jf. § 12) skal ikke føre til dårligere enn god miljøtilstand, for å kunne gjennomføres. En vurdering av saken i forhold til denne bestemmelsen bør framgå av vedtaket.

Vi minner om at vedtak som berører natur hjemlet i sektorlover skal vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven (§§ 8-12) og at vurderingene skal framgå av teksten som understøtter vedtaket.

Verdifulle kulturlandskap

Det planlagte kraftverket plasseres midt i et område med flere verdifulle kulturlandskap:

Kleivgardane- Sliper-Dettli området er et svært verdifullt kulturlandskap. Klasse 1 (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, rapport nr 5-1996), verdi A - svært viktig (Naturbase). Området har gamle gårder som er anlagt på kalkrik grunn. Det er slåtteenger og naturbeitemarker i området med flere påviste rødlistearter (Rødlisteprosjektet, 1995 – Jordal og Gaarder).

Nyhussætra – naturbeitemark (verdi B – viktig, naturbase). Seterstølen ligger rett øst for Svorunda ca 835 moh. Lokaliteten slik den fremstår i dag, er ei relativt stor og stedvis godt utvikla naturbeitemark. Gjengroing gjør at lokaliteten stedvis er i ferd med å miste noen av sine biologiske verdier. Dette er forsøkt hindret ved bruk av offentlige skjøtselstilskudd i dette og omkringliggende områder. Funn av rødlistearten hvitkurle (nær truet NT) i 2000 gjør at en likevel opprettholder den tidligere verdisetningen, viktig – B. Påvisning av for eksempel rødlistede beitemarksopp kan gjøre at lokaliteten må oppskrives til en A-lokalitet. Det må også bemerkes at lokaliteten virker å ha et stort potensiale som slåttemark. I tillegg må den regnes som en del av et helhetlig svært verdifullt kulturlandskap, noe som egentlig tilsier at den burde ha A-verdi.

Sæter – svært viktig A. Lokaliteten ligger tett ved riksvei 70 på øversida rett ved siden av Svorunda på vestsiden. Berggrunnen i området er ganske rik, og består for det meste av kalkstein/dolomitt og sandstein. Hovednaturtypen er kulturlandskap og naturtypen naturbeitemark. Mest artsrikt i området nærmest Svorunda, sjølv om det er gjengroing som truer verdiene. Funn av to fingersopper, fem rødskivesopp og fire vokssopparter, inkludert den sårbare arten safransmåfingersopp *Ramariopsis crocea* (VU), som er første funn av arten i regionen. Vi finner også sopparten *Entoloma politoflavipes* på innmark i området. I følge Artsdatabanken forekommer arten i kalkrike naturbeitemarker og andre grasmarker. Det er en meget sjelden art med få funn i Europa. Det er kun fem funn av arten i landet. Antallet lokaliteter i landet antas derfor ikke å overstige 100. Det er antatt pågående reduksjon i habitat og bestand, og små delpopulasjoner. Det er også påvist flere beitemarkssopper i disse områdene. Beitemarkssopper kan bli berørt av tekniske inngrep (vei og rørgate).

Området domineres av kalkspatholdig fyllitt og forskjellige skiferarter. Dette gir potensiale for en rik flora, med blant annet tette forekomster av liljekonvall og

kalkfuruskog, som vil bli berørt av tekniske inngrep i forbindelse med prosjektet. Inngrepene vi ha både foreløpig og varig karakter.

Bekkekløfter og fossesprøytsoner

Bekkekløfter er en av våre mest varierte og dramatiske naturtyper med konstant høy fuktighet. De store vekslingene i naturforhold gir et høyt artsmangfold. Bekkekløfter er ofte viktige biotoper for truede arter av lav, og de er ofte viktige hekkebiotoper for fugler (DN håndbok 13, 2006). Bekkekløfter som karakteriseres som svært viktige er ofte større intakte bekkekløftmiljøer med kontinuitet i tresjiktet, og lokaliteter med urskogsnaere miljøer. Bortfall av en vesentlig del av vannføring, vannfall/vannsprøyt og vanddekt areal (gjennom året) regnes som en vesentlig negativ virkning av prosjektet for naturtypen fossesprøytzone som finnes to steder i berørt del av bekkekløften.

Svorunda er en relativt stor bekkekløft med variasjon i topografi og vegetasjon, og har dermed potensiale til å huse et høyt antall arter. Det er to fossesprøytsoner med henholdsvis B (Svorundfallet) og C verdi i influensområdet. Det er ikke påvist rødliste arter ved befaring gjennomført av Bioreg på oppdrag fra Norsk Grønnkraft AS den 12. juli 2009. Vi vurderer sannsynligheten for at rødlistearter likevel er i influensområdet, som betydelig. Disse er trolig mulig å påvise ved en mer dekkende kartlegging (i tid og rom).

Biomangfoldrapportens konklusjoner sier at utbyggingen vil ha middels til stor negativ virkning på naturmiljøet i Svorunda, og da spesielt på bekkekløftene og fossesprøytsonene. Dette er basert på de kvaliteter som er funnet, og en føre-var holdning med hensyn til at kartleggingen er begrenset (i tid), og at tilførsel av vann og fuktig luft vil bli redusert betydelig i forhold til normalt nivå ved en utbygging. Vi mener at kunnskapsgrunnlaget (jf. nml § 8) er godt nok til å si at området har høy verdi både med hensyn til naturmangfold og landskapsmessig. Vassdraget er en vesentlig del av dette.

Naturinngrep

Inngrepsfrie naturområder i Norge ble etablert som en indikator på utviklingen av arealbruken og status for natur uten tyngre inngrep i Norge. Det har siden midten av 1990-tallet vært nasjonal politikk at en ved arealplanlegging skal ta hensyn til at urørte/ inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad bevares for fremtiden. Målet om å bevare gjenværende inngrepsfri natur er uttrykt i en rekke stortingsmeldinger. Inngrepsfrie naturområder representerer verdier som kommunen må være bevisst i forhold til når det planlegges og bygges ut nye områder. Det er vanskelig å reversere tyngre tekniske inngrep, og tap av inngrepsfri natur er permanent i de fleste tilfeller. Inngrepsfri natur er områder som ligger en kilometer eller mer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep. Tiltak og anlegg som defineres som tyngre tekniske inngrep omfatter blant annet offentlige veier og jernbanelinjer, traktor-, landbruks-, anleggs- og seterveier, kraftlinjer, reguleringsmagasiner og regulerte elver og bekker med mer.

Det planlagte tiltaket er omfattende og krever spregning og masseforflytning, på grunn av bygging av dam/inntak, vei og kraftverk. Inngrepet er beregnet å gi et bortfall av inngrepsfri natur sone 1 på 1,7 km² og sone 2 på 0,47 km². Fylkesmannen understreker betydningen av å ivareta inngrepsfri natur i Norge. Urørt natur uten tekniske inngrep er en viktig kvalitet. Utbyggingspresset i Norge øker og områder uten tekniske inngrep reduseres stadig. Det er derfor svært

viktig at all planlegging tar hensyn til dette, slik at sammenhengende inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad bevares for fremtiden.

Planene om uttak av skog i områdene som i dag ikke har skogsbilveg (beskrevet i søknaden) krever dispensasjon, da skogen er vernskog (jf. Naturbase).

Allmenne interesser

Fylkesmannen sier seg i stor grad enig i hva angår den separate verdisettingen av de ulike miljøtema og de konsekvensvurderinger som er gjort av Bioreg, men vil likevel bemerke at et eventuelt fravær av rødlistearter ikke nødvendigvis innebærer at et vassdrag ikke representerer en betydelig verdi.

Etter Fylkesmannens oppfatning representerer Svorunda større verneinteresser enn hva søknaden kan gi inntrykk av. Området er relativt inngrepsfritt, og det har dermed vesentlig betydning for allmenne interesser, spesielt kulturlandskapet med naturgrunnlaget som gir en stor og kontinuerlig landskapsopplevelse. De naturgitte forholdene er med på å framheve vassdraget som en viktig del av helheten i landskapet og landskapsopplevelsen.

Bioreg skriver at «området er generelt rikt, noe som er tilfelle i store deler av Oppdal kommune. Det er registrert rike områder, som i andre, mer fattige områder ville blitt avgrensa som prioriterte naturtyper, men som i dette tilfellet blir en del av det generelle bildet av rik natur i området». Fylkesmannen mener at vi må ta spesielt hensyn ved å ta vare på helheten (alle verdiene) i slike spesielt unike områder, framfor at «rikhet» skal gi anledning til å forringe området bit for bit.

Støy

Som forurensningsmyndighet ønsker Fylkesmannen å påpeke at en eventuell konsesjon må inneholde en tekst som sikrer støyforholdene i tilfeller hvor kraftverk skal etableres. Med det vil støykravene bli bindende, og et brudd på dem vil være et brudd på konsesjonen. Fylkesmannen foreslår at NVE tar inn følgende standardtekst i sine konsesjoner: "Virksomheten/konsesjonshaver plikter at all aktivitet knyttet til virksomheten (navn på kraftverket) skal forholde seg til gjeldende støygrenser gitt i T-1442 *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging*, jf. forslag til tiltak (evt. annet) i støyrapport fra utreder (navn på støyutreder)".

Konklusjon

Realisering av planene fører til betydelig reduksjon i vannføring i berørt del av bekkekløfta Svorunda, med de konsekvenser dette har for natur- og landskapsverdier i et svært rikt og unikt natur- og kulturlandskap. Det er sannsynlig at endring i vannføring og vanndekt areal gjennom året vil påvirke naturen og landskapsopplevelsen over tid. Hvilken effekt dette har på kulturlandskapet i Sliper-Dettli-Klevgardan området er ikke belyst godt nok i søknaden.

Den planlagte utbyggingen slik den er skissert, har et omfang som gir betydelig dempet inntrykk av «dramatikken» i et landskap som er høyt verddivurdert. De planlagte ekstra inngrepene, i form av spregning for rørgate, økt veifundamentering og veibredde, og flere meter ny veistrekning i et verdifullt landskap er ikke ønskelig.

Fylkesmannen mener at dette har et omfang som i betydelig grad vil gripe inn i opplevelsen av et sammenhengende kulturlandskap.

Utbyggingen fører til en arealbruk som gir bortfall av inngrepsfri natur. Videre er det sannsynlig at biomangfoldet på berørt elvestrekning reduseres med redusert vannføring og fossesprøyt.

Fylkesmannen frarår derfor at konsesjon gis på bakgrunn av søknaden.

Med hilsen

Marit Lorvik (e.f.)
Ass. miljøverndirektør

Kari Tønset Guttvik
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Oppdal kommune	Inge Krokanns veg 2	7340	OPPDAL